

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

С. С. Недільська,

студентка 1 курсу

sofia_nedelskaya@ukr.net

Науковий керівник: *О. В. Захаріна,*

кандидат економічних наук, доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено класифікацію об'єктів інтелектуальної власності та висвітлено стан розвитку і підтримки інтелектуальної власності у світовій практиці. На основі зарубіжного досвіду наведено інструменти захисту прав інтелектуальної власності, що повинні отримати підтримку і розвиток в Україні.

Ключові слова: Об'єкти інтелектуальної власності, інструменти інтелектуальної власності, підтримка інтелектуальної власності.

Ключовим чинником ефективного розвитку економіки є активізація інноваційної діяльності та формування інтелектуальної власності.

Дослідження сутності та особливостей формування інтелектуальної власності присвячено праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема В. М. Коена, О. В. Манжури, Л. Федулової, В. Семенової та ін.

Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених питанням формування інтелектуальної власності, необхідно зазначити, що сьогодні у сучасній вітчизняній економічній літературі відсутній єдиний підхід визначення напрямів удосконалення механізму державної підтримки та

регулювання ринку інтелектуальної власності в Україні, що потребує подальшого детального розгляду та висвітлення.

Відповідно до Цивільного кодексу України (ст. 418) право інтелектуальної власності трактується як «право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності» [8].

На думку окремих дослідників, класифікація об'єктів інтелектуальної власності включає три елементи:

- інтелектуальний продукт (результат творчої діяльності, важливий для інтелектуально підготовленого кола осіб);
- інтелектуальна власність (права власності на результати інтелектуальної діяльності);
- нематеріальний актив (патенти, технологічні та технічні досягнення, інші об'єкти інтелектуальної власності підприємств) [7].

Окрім того деякі науковці виділяють:

- інтелектуальні результати мистецької діяльності;
- об'єкти промислової власності;
- наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції, селекційні досягнення, тощо [7].

Патенти, товарні знаки та авторські права це основні засоби, що використовуються для встановлення права власності на винаходи та творчі ідеї в різних формах, забезпечуючи правову основу для створення відчутних вигод від інновацій для підприємств, працівників і споживачів.

Розвитку і підтримці інтелектуальної власності у світовій практиці приділяється достатньо уваги, так у 2013 р. в цілому у світі було зареєстровано 53993 патентів на основні технології, з них 2465 – у Франції, 14211 – у США та лише 78 – у Польщі [5]. При цьому на 1000

працюючих у цих країнах припадає 10, 9 та 5 винахідників відповідно.

Наразі, в Україні спостерігається неактивний розвиток ринку інтелектуальної власності (таб. 1), що зумовлено низкою економічних, соціальних та політичних факторів. Поряд з цим, в Україні відсутні дієві інструменти державної підтримки та стимулювання розвитку даного ринку.

Таблиця 1

Показники надходження заявок на охорону промислової власності

Об`єкти промислової власності	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	За 9 місяців 2016 р.
Винаходи	3659	3984	3586	3253	2998
Корисні моделі	7617	7555	7104	6167	7009
Промислові зразки	1301	2888	2051	1418	1656
Знаки для товарів і послуг					
за національною процедурою	23135	25245	20067	22719	25660
за міжнародною процедурою	16915	17784	13889	16980	21619
за національною процедурою	6220	7461	6178	5739	4041
Топографії ІМС	1	1	1	-	-
Кваліфіковані зазначення походження товарів	3	-	3	3	-
Усього надійшло	35 716	39 673	32 812	33 560	37 323

Як свідчить досвід Франції [1] та США [2], для підтримки інновацій в державі має формуватися спеціальна інфраструктура, передусім, консультативно-юридичні фірми, які забезпечують:

–захист, управління та оцінку нематеріальних активів;

–адвокатський супровід і судові розгляди, пов'язані з торговими марками, доменними іменами, патентами, авторськими правами та базами даних;

–депозитну політику та управління портфелем;

–ліцензійні договори та передачу прав на інтелектуальну власність, НДР, передачу ноу-хау;

–укладення контрактів (переговори та складання господарських договорів, які стосуються інформаційних технологій);

–інтеграцію програмних пакетів, аутсорсинг, ліцензії, технічне обслуговування, договори розвитку, допомогу в управлінні проектами;

–інтернет-договори (онлайн-навчання, контракти, електронні закупівлі, веб-агентські договори, послуги по сертифікації);

–правові аспекти оперативного управління ІТ-проектами;

–аналіз нових продуктів і послуг, розробку політики та стратегії безпеки даних, аналіз ризиків у середовищі підвищеного ризику;

–декларативні аспекти і відносини, якими слід керуватися;

–складання документів, пов'язаних із здійсненням процедур, зокрема, міжнародні переклади, навчання і перевірка на відповідність вимогам законодавства.

Варто відзначити, що підтримка прав інновацій і творчості здійснюється практично у всіх галузях економіки розвинутих країн.

Навіть на теренах Центральної Європи з боку урядів держав ведеться активна підтримка розвитку ринку інтелектуальної власності. Зокрема, інтелектуальна власність в Польщі регулюється двома принциповими нормативно-правовими актами, а саме Законом про авторське право та Законом про охорону промислової

власності. За даними польського права інструментами промислової власності можуть бути:

- 1) патенти, видані щодо винаходів;
- 2) захист прав на корисні моделі;
- 3) реєстрація права на промислові зразки;
- 4) захист прав на товарні знаки;
- 5) реєстрація прав на географічні зазначення;
- 6) боротьба з недобросовісною конкуренцією .

З перерахованих вище інструментів захисту прав інтелектуальної власності перші чотири є найбільш популярними [4].

Заслуговує уваги той факт, що у зарубіжних країнах стосовно залучення коштів юридичними та фізичними особами на цілі розвитку активно використовують податкове стимулювання. В багатьох країнах фізичним особам надають змогу зменшувати суму належного податку на доходи фізичних осіб на величину сплачених процентів за позиками, що направлені на виробниче інвестування. Зокрема , таку податкову знижку використовують у Бельгії, Греції, Данії, Іспанії, Канаді, Норвегії, Нідерландах, Німеччині, Фінляндії, Швеції [5]. Податкову знижку для процентів за позиками, одержаними фізичними особами, запроваджено в Австралії, Франції, Туреччині, Ірландії, Японії та США (обмежено граничним розміром), Великобританії (повністю підлягають вирахуванню тільки проценти за позиками на ділові цілі або на придбання предметів ділового використання) [5].

Використовуючи зарубіжний досвід Україна має розробити і запровадити практику формування спеціалізованих інфраструктурних елементів та застосування інструментів прямої та опосередкованої підтримки суб'єктів інтелектуальної власності.

На основі зарубіжного досвіду, з метою активізації розвитку економіки України та задоволення інтересів

виробників, уряд нашої держави, виробничі підприємства, науковці та професійні організації повинні вживати заходи для заохочення більшого інтелектуального обміну між винахідниками та споживачами такого специфічного товару як інтелектуальна власність. Передусім, зусилля мають бути направлені на підвищення рівня фінансування, а також підтримку фундаментальних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Intellectual property and technology [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.dlapiper.com/en/france/services/intellectual-property-and-technology/?tab=in-france>

2. Intellectual Property and the U.S. Economy / USPTO [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.uspto.gov/learning-and-resources/ip-motion/intellectual-property-and-us-economy>

3. Intellectual Property and the U.S. Economy: Industries in Focus / Economics & Statistics Administration [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.esa.doc.gov/reports/intellectual-property-and-us-economy-industries-focus>

4. Intellectual property rights in Poland [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.paiz.gov.pl/polish_law/intellectual_property_rights

5. OECD (2016), Triadic patent families (indicator). doi: 10.1787/6a8d10f4-en (Accessed on 09 November 2016) [Electronic resource]. – Mode of access: <https://data.oecd.org/rd/researchers.htm#indicator-chart>

6. Жарінова А. Г. Зарубіжний досвід стимулювання розвитку інтелектуального капіталу і перспективи його застосування в економіці України. / А. Г. Жарінова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №6. – С. 64–67.

7. Семенова В. Г. Дослідження сутності інтелектуальної власності в сучасних економічних умовах [Електронний ресурс] / В. Г. Семенова // Технологический аудит и резервы производства. – 2015. – № 6(5). – С. 74–77. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_6\(5\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_6(5)_14)

8. Цивільний кодекс України [Текст]: зі змінами та допов. на 25 серпня 2010 року. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. — 260 с.